

Недеља имунизације у Европском региону СЗО

„ Вакцинација је индивидуално право, а колективна одговорност “

23-29.4. 2018. године

Недеља имунизације је годишњи догађај чији је општи циљ повећање обухвата имунизацијом јачањем уверења о потреби заштите сваког детета/особе од болести које се могу спречити вакцинацијом, са посебним акцентом на децу из тешко доступних вулнерабилних и маргинализованих група, који је иницирала СЗО у октобру 2005. године, а у чије обележавање се укључила Србија од почетка.

Обележавање ове тринаесте недеље по реду у Европском региону, обележава се истовремено у свим регионима СЗО.

Недеља имунизације у Европском региону је иницијатива која је координирана од стране Регионалне канцеларије СЗО за Европу у сарадњи са земљама чланицама и партнерима у циљу повећања обухвата и изградњи позитивних ставова у вези неопходности имунизације. **Имунизација је резултат колективне одговорности. Учините све да Ви и чланови Ваше породице будете правовремено и потпуно вакцинисани.**

Имунизација је једна од најуспешнијих јавно здравствених иницијатива. Имунизацијом се превенирају болести, компликације и смртни исходи од вакцинама превентабилних болести укључујући рак грлића материце, дифтерију, хепатитис Б, морбиле, заушке, велики кашаљ, запаљење плућа, дечију парализу, проливе изазване ротавирусом, рубелу и тетанус.

Сваке године се региструје 2-3 милиона смртних исхода од пнеумококних инфекција, ротавирусних инфекција, дифтерије, тетануса, великог кашља, малих богиња код невакцинисаних лица, а највише код деце испод 5 година живота. Процењује се да сваке године остане невакцинисано 18,7 милиона деце у свету, основним вакцинама према проширеном програму имунизације.

Имунизација је допринела искорењивању великих богиња и доприноси искорењивању дечије парализе.

У 2018. години навршава се 20 година од последњег регистрованог аутохтоног случаја дечије парализе изазваног дивљим полиовирусом у Европском региону СЗО

(Турска 1998.). Све земље региона стекле су статус земаља без полиомијелитиса у јуну 2002. године.

Према подацима СЗО, укупан број пријављених случајева дечије парализе на глобалном нивоу у 2017. години износио је 17 у односу на 350.000 из 1988. године (редукција 99%). Ово је до сада најмањи број регистрованих случајева дечије парализе и сви су изазвани дивљим вирусом полиомијелитиса тип 1. Полиомијелитис се ендемски одржава само у две земље у свету (Пакистан, Авганистан) и у њима су пријављени сви случајеви у односу на 125 земаља 1988. године, када је започет процес искорењивања ове болести. У Нигерији се бележе последњи случајеви дечије парализе изазвани полио вирусом тип 3 (2012. године). Тип 2 вируса дечије парализе се не региструје од 1999. године у свету, а од априла 2016. године све земље које у својим програмима имунизације примењују оралну полио вакцину искључили су из даље примене вакцину која садржи вакцинални полио вирус тип 2.

Захваљујући глобалним напорима и стратегијама у процесу искорењивања дечије парализе, процењује се да је сваке године у последњих 10 година спречено регистровање по 200.000 нових случајева болести у свету. Процењује се да је око 1,5 милиона смртних исхода деце узраста до 5 година живота спречено захваљујући примени вакцине и витамина А, где је било потребно.

Око 80% светске популације живи у регионима који су сертификовани од стране СЗО, да су ослобођени од дечије парализе. Данас око 13 милиона људи је способно да хода, што чини број оних који би по проценама био паралисан да није било вакцинације. Економским моделовањем дошло се до податка да је свет уштедео најмање 40-50 билиона долара у наредних 20 година, захваљујући процесу искорењивања ове опаке болести. Најважнији бенефит и успех је да ниједно дете на свету не доживи тешке последице болести - доживотну парализу.

Пре увођења вакцине против малих богиња, која је у примени скоро 50 година, процењује се да је годишње умирало око 2,6 милиона особа сваке године.

У 2016. години, 85% деце у свету је примило једну дозу вакцине против малих богиња до свог другог рођендана, у односу на 73% 2000. године. У истом периоду је регистрована и редукција смртних исхода за 84%, а процењује се да је и спречено 20,4 милиона смртних исхода применом вакцине као најисплативије јавно здравствене мере. У 2016. години је регистровано 89.780 смртних исхода морбила (већину чине деца испод 5 година живота), први пут у историји испод 100.000. Код једног детета од двадесет оболелих мале богиње изазивају запаљење плућа, а од сваких хиљаду деце која добију мале богиње, једно или двоје ће умрети.

У претходној години у Европском региону СЗО пријављено је 21.315 случајева морбила, са 35 смртних исхода, што је четири пута више у односу на 2016. годину.

Епидемије са 100 и више случајева су регистроване у 15 од 53 земље. Највећи број је регистрован у Румунији (5562), Италији (5006), Украјини (4769), Грчкој (967), Немачкој (927), Србији (702), Таџикистану (649), Француској (540), Руској Федерацији (408), Белгији (369), В. Британији (292), Бугарској (168) итд. До епидемија је дошло због пада обухвата ММР вакцином у општој, специјалним популационим групама, прекиду у снабдевању вакцинама, недовољно осетљивог система надзора.

Од почетка епидемије морбила у Румунији почетком 2016. године до краја марта 2018. године пријављено је 11.036 случајева са 40 смртних исхода (особе које су биле имунокомпромитоване или са неким коморбидитетом). Међу генотиповима вируса су идентификована три, која нису пре избијања епидемије била верификована на простору Румуније. Бебе испод годину дана и мала деца (1-4) су највише заступљени узраст у оболевању (2/3 свих случајева), а 98% случајева је невакцинисано.

У 42 од 53 земље Европског региона СЗО закључно са 2016. годином прекинута је трансмисија морбила, а у 24 тај прекид траје дуже од 36 месеци, на основу података Европске верификационе комисије за елиминацију морбила/рубеле.

Иако се процес елиминације морбила континуирано спроводи у земљама ЕУ, у областима са ниским обухватом региструју се епидемије у општој популацији и међу здравственим радницима.

У 1997. години је била регистрована последња већа епидемија морбила у Р. Србији, на територији Косова и Метохије са 3948 оболелих (стопа инциденције 42,9/100.000) и 7 смртних исхода. Стопа инциденције након 1998. године континуирано бележи тренд опадања са 7,21 до најниже регистроване вредности од 0,03/100 000 у 2005. и 2006. години, да би дошло до пораста у 2007. години због епидемије морбила у Војводини (2,68/100.000). Након ове епидемије, због пада обухвата и нагомилавања осетљиве популације, региструјемо нове епидемије 2010/2011 (стопа инциденције 4,93/100.000), као и 2014/2015 године (стопа инциденције 5,35/100.000). У току је највећа епидемија морбила у Србији, након 25 година, са првим смртним исходима после 20 година, која је почела у октобру 2017. године и која средином априла 2018. бележи преко 4600 оболелих, са 13 смртних исхода.

И даље је неопходно радити на основним стратегијама према плану активности елиминације морбила: достизању и одржавању обухвата преко 95% у свим административним јединицама, достизању и одржавању индикатора квалитета у активном надзору и спровођењу допунске имунизације невакцинисаних и непотпуно вакцинисаних лица, како би се достигао циљ елиминације морбила у најмање 5 региона СЗО до краја 2020. године.

Драматичан пад оболевања од вакцина превентабилних болести доведи у позицију неке заразне болести да се оне сматрају делом прошлости у Европи. Насупрот томе, близу

милион особа у Европском региону СЗО није вакцинисано основим вакцинама и болести које се могу превенирати вакцинацијом континуирано изазивају оболевање, компликације/секвеле и чак смртне исходе.

У претходним годинама, земље Европског региона су суочене са епидемијама малих богиња, рубеле, заушака које се јављају код осетљиве популације која није вакцинисана или није вакцинисана на време. Како заразне болести не познају границе епидемије се шире из земље у земљу.

Имунизација мора бити приоритет због 7 кључних разлога:

- 1. Имунизација спасава животе**
- 2. Имунизација је основно право, али није доступно свима**
- 3. Епидемије представљају озбиљне претње**
- 4. Заразне болести могу да изазову смртни исход**
- 5. Заразне болести се могу контролисати и одстранити**
- 6. Имунизација је исплатива јавно здравствена мера**
- 7. Деци у здравственим системима треба обезбедити безбедну, ефективну, доступну и ефикасну вакцину**

Добро функционисање имунизационог система је један од кључних елемената за снажан здравствени систем и припрема земље за будуће јавно здравствене изазове. Обухват имунизацијом је један од индикатора доступности примарне здравствене заштите и процене капацитета здравственог система.

Пошто епидемије малих богиња и импортовање дивљег вируса дечије парализе представљају и даље заједничке претње у области заразних болести које се могу спречити имунизацијом за земље Европског региона СЗО, неопходно је интензивирати све активности предвиђене плановима активности на одржавању статуса одржавања земље без дечије парализе и елиминације малих богиња у Републици Србији.

Вакцине су временом постале жртве свога успеха, јер се не “виде“ оболели од тих болести, већ само они који нису имали прилику да оболе, јер су вакцинисани.

Достизање и одржавање колективног имунитета популације против заразних болести болести вакцинацијом је суштина заједничких напора у свим земљама света.
